

MEKTEPKE SHEKEMGI TÁLIMDE OYIN ARQALI TÁLIM-TÁRBIYA BERIW

Matjanova Gulzada Annabayevna

*Qaraqalpaqıstan Respublikası Pedagogıqlıq
sheberlik orayı Mektepke shekemgi, baslawısh
hám arnawlı tálim metodikaları kafedrası oqtıwshısı*

Annotatsiya: bul maqalada mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde tálim-tárbiya jumıslarınıń nátiyjeli ámelge asırılda mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerindeki oyın procesiniń sonıń menen birge hár bir iskerlik túrin durıs shólkemlestiriwge baylanıslı nátiyjeli usıllar keltirilgen.

Аннотация: В данной статье представлены эффективные методы, связанные с правильной организацией игрового процесса в дошкольных образовательных учреждениях, а также каждого вида деятельности, для эффективного осуществления образовательной и воспитательной работы в дошкольных образовательных учреждениях.

Abstract: This article presents effective methods related to the proper organization of the game process in preschool educational institutions, as well as each type of activity, for the effective implementation of educational and upbringing work in preschool educational institutions.

Tayanış sózler: Oyın, háreketli oyınlar, didaktika, oyınıń túrleri, tálim-tárbiyada oyınıń áhmiyeti, qağıydalı hám qağıydasız oyınlar.

MEKTEPKE SHEKEMGI TÁLIMDE OYIN ARQALI TÁLIM- TÁRBIYA BERIW

Búgingi kúnde bilimlendiriw sistemasına, sonıń ishinde mektepke shekemgi bilimlendiriw sistemasına da jańa pedagogikalıq texnologiyalar, interaktiv usıllar kirip kelmekte. Bul texnologiyalardıń mazmun-mánisin, tiykarǵı principlerin, nızamlılıqların, olardan nátiyjeli paydalanıw jolların bilip alıw tiyis. Bizge belgili, balalardıń tiykarǵı waqtı oyın menen ótedi. Oyın - mektepke shekemgi jas balalardıń hár tárepleme rawajlanıwınıń áhmiyetli quralı, olardıń tiykarǵı iskerligi bolıp esaplanadı. Oyın procesinde bala shaxsı iskerlik subyekti esaplanadı. Oyın uzaq dáwirlerden berli belgili ilimpazlar, pedagog-psixologlar, filosoflar, sociologlar, etnograflar hám mádeniyat xızmetkerleriniń dıqqatın ózine qaratıp kelgen. Orta Aziya mádeniyatı tariyxına názer taslasaq, shańaraqta perzent tárbiyasına úlken itibar berilgen.

Áyemgi pedagog ilimpazlarınan P.F.Lesgaft, K.D.Ushinskiy tárepinen oyın teoriyası islep shıǵılǵan. Oyınıń miynet procesi tiykarında payda bolǵanlıǵı hám onıń

jas áwladtı miynetke tayarlawdağı rólı, oyın mazmunınıń bala shaxsın qalıplestiriwdegi áhmiyetin K.D.Ushinskiy tiykarlap berdi. Rus ilimpazları kórkem ónerdiń kelip shıǵıwın izertledi. Íslep atırǵanda balalar oyınlarına itibar beredi. Olardıń pikirinshe, adamzat tariyxında oyınlar kórkem óner sıyaqlı, miynet payda bolǵannan soń hám onıń tiykarında júzege kelgen. Jámiyet turmısında miynet procesinde balalar úlkenler miynetine eliklew arqalı oynaydı, tap usı oyın keyin ala balalardı miynet iskerligine tayarlawda áhmiyetli basqısh bolıp esaplanadı. P.F.Lesgaft "Bala" dáslepki oyınında átirapındağı waqıya-hádiyselerge eliklew isleydi, oyın sociallıq haqıyqatlıqtı sáwlelendiredi, -dep túsindirilgen edi. Ullı psixolog D.V.Elkonin oyınıń kelip shıǵıwına baylanıslı jańa ideyanı alǵa súredi. Jámiyettiń dáslepki rawajlanıwında-aq balalardıń úlkenler turmısı hám miynetinde qatnasıwı, balalardıń miynet etiwleri ushın qolay oyınshıq - miynet quralları islep shıǵılǵan. Oyınshıq-qurallardıń payda bolıwı nátiyjesinde rólly oyınlar payda boladı.

L.S. Vigodskiy oyındı balanıń ishki sociallıq dúnyası, sociallıq buyırtpalardı ózlestiriw quralı sıpatında táriypleydi.

S.A. Shmakovtıń atap ótiwinshe, oyınlar tómendegi tórt tiykarǵı ózgeshelikke iye:

erkin rawajlandırıwshı iskerlik - yaǵnıy bala oyındı ózi tańlaydı, onda aktiv qatnasıwdı talap etedi. Bunda birinshi gezekte juwmaqlawshı nátiyje emes, al oyın procesi áhmiyetli bolıp esaplanadı.

dóretiwshilik xarakter - yaǵnıy oyın procesinde balalar ushın dóretiwshilikke úlken imkaniyatlar bar;

emocional tásir - bala oyında oraylıq orındı iyelewdi qáleydi, jeńimpaz bolıwǵa umtıladı, bul balanıń aktivligin asırıwǵa járdem beredi;

tiykarǵı hám qosımsha qaǵıydalar oyın mazmunı, onıń logikalıq izbe-izligin belgileydi.

Oyın strukturasına maqset, rejelestiriw, maqsetke erisiw, nátiyjelerdi tallaw sıyaqlı komponentler kiredi. Oyınıń eń tiykarǵı ózgesheligi onıń dóretiwshiliginde. Ol óz-ara gúres, jarıs túrinde kórinedi. Teorıyalıq jaqtan oyınǵa iskerlik, process hám oqıtıw metodi sıpatında qaraw múmkin.

Oyın iskerlik sıpatında maqsetti belgilep alıw, rejelestiriw hám ámelge asırıw, nátiyjelerdi talqılawdı óz ishine aladı hám bunda shaxs subyekt sıpatında óz imkaniyatların tolıq ámelge asıradı. Oyın iskerligin motivaciyalaw oyın xarakteriniń jaratıw shártleri, shaxstıń ózin kórsete alıwı, óz imkaniyatların ámelge asırıw mútájliklerin qanaatlandıırıwdan kelip shıǵadı.

Mámleketimizde bilimlendiriw mákemeleriniń oqıw-tárbiya procesi materiallıq-texnikalıq hám informaciya bazasın bekkemlew, joqarı sapalı oqıw ádebiyatları hám aldınǵı pedagogikalıq texnologiyalar menen támiyinlew. Jánede bilimlendiriw mákemelerin jáhannıń aldınǵı shetel tájiriybeleri hámde jetekshi

mámleketleri menen jaqın birge islesiw, baylanısların ornatiw boyınsha alıp barılğan reformalar, oqıtıwshılar, pedagog kadrlardı zamanagóy kásiplik bilimleri hám pedagogikalıq sheberligin arttırıw múmkinshiligin keńeytirip atır. Búgingi kúnde bilimlendiriw mákemeleri oqıtıwshılarında pedagogikalıq qábiletlerdi rawajlandırıw sistemasın jetilistiriw zárúrlıgı júzege kelip atır. Ózbekstan Respublikası bilimlendiriw mákemelerinde bilimlendiriw sapasın asırıw ilajlarında “Mámlekette ámelge asırılıp atırğan keń qamıtılğan reformalarda bilimlendiriw mákemeleriniń qatnasıwı hám de baslamalarında, oqıtıwshı, pedagoglardıń bilimi hám pedagogikalıq sheberligi monitoringin júrgiziw” sıyaqlı wazıypalar belgilengen. Buğan baylanıslı oqıtıwshılarda pedagogikalıq qábiletlerdiń rawajlanıw dárejesiniń pedagogikalıq-psixologiyalıq qásiyetleri hám faktorların anıqlastırıw, didaktikalıq sistemasın jetilistiriw zárúrli áhmiyetke iye boladı.

Shaxstıń qalıplesiwinde tiykarınan balalıq dáwirinde yaǵnıy 1,5-5 jaslarda qalıpleseı. Bala 1,5-2 jasında jaqsı, jamandı ańlaydı 3 jasında bolsa fizikalıq, aqılıy jaqtan qalıplesip boladı. Mine usı imkaniyatlardan paydalanıp olarda qorshagan ortalıqqa baylanıslı túsiniklerdi qalıplestiriw áhmiyetli pedagogikalıq túsinik esaplanadı. Bul túsinik tiykarınan shańaraq hám mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde sheshiledi.

Mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemleriniń jumısın qayta shólkemlestiriw ushın onı jańa pedagogikalıq texnologiya teoriyası menen bayıtıw, interaktiv usıllardan paydalanıw zárúr. Usı múnásibet penen mektepke shekemgi bilimlendiriw shólkemlerinde jumıs alıp barıp atırğan tárbiyashılardıń jańa áwladı tayarlaw hám qayta tayarlaw, olardı zamanagóy bilimler menen qurallandıırıw jáne olarda kásiplik hám dóretiwshilik qatnas sezimin qalıplestiriw bilimlendiriw sistemasında alıp barılıp atırğan bilimlendiriw reformalarınıń áhmiyetli baǵdarlarınan biri bolıp esaplanadı.

Oyin-úlkenler tárepinen qollanılatuǵın iskerlik túrleriniń biri bolıp qarım-qatnas predmetleri, usılları hám quralları menen baylanısaı. Oyında bala rawajlanadı shaxs, onda psixikanıń sonday tárepleri qalıpleseı onıń oqıw hám miynet iskerliginiń nátiyjeli bolıwı adamlarǵa qatnasıq ornata alıw qábileti rawajlanadı. Oyında balalar birinshi miynet tájiriyesin arttıratuǵınlıǵı dálillengen. Kollektivlik pikirlew bul jaǵday principiallıq áhmiyetli, sebebi balanıń keleshegi jámiyetlik qarım-qatnas ornatiw menen baylanıslı. Onıń qatnasıwshılar menen birgelikte wazıypalardı sheshiwı talap etetuǵın miynet penen sociallıq miynet alıwǵa qaratılğan. Oyun balanıń ózine tán iskerligi bolıp onıń rawajlanıwında jetekshi rol atqarıladı, oyında bala dóretiwshi hám subyektili óziniń jumısına baylanıslı wazıypalardı atqaradı. Oyında onıń aqılıy hám oylaw qábileti, dóretiwshilik qábileti qalıpleseı. Oyun bul universal qural esaplanadı, oyında úlkenlerdiń bala menen hám balalardıń óz ara qatnasıqların qalıplestiriw, hár qanday dóretiwshilik iskerlikte bolganı sıyaqlı individuallıq óz

kórinisin tabadı. Bala oyında onıń xabardarlıǵı, jeke qatnasıqları, tańlap alıw qábileti rawajlana baslaydı. Oyun balanıń tolıq rawajlanıwınıń áhmiyetli faktorlarınan biri bolıp esaplanadı. Qızıǵıwshılıq, qıyal, bilim alıw, kónlikpe hám sezimlerdi rawajlandırıw - bulardıń hámmesi oyunlar hám durıs shólkemlestirilgen ortalıq sebepli júzege keledi. Oyun procesi - balalar bilim alatuǵın, tájiriye almasatuǵın, mashqalalardı sheshetuǵın, jańa kónlikpelerdi ózlestiretuǵın aktiv iskerlik. Oyında bala processke tolıq tartıladı hám onnan zawıq aladı.

Oynlardıń túrleri, mazmunı hám quramalılıǵı bala jasına qaray ózgerip baradı. Sonıń ushın da oyun payda keltiriwi ushın ol balanıń rawajlanıw dárejesine hám onıń járdeminde sheshiletuǵın wazıypalarǵa sáykes keliwi kerek.

Balalarda oyun háreket kónlikpelerin hám kordinaciyanı rawajlandırıwdıń áhmiyetli deregi bolıp esaplanadı. Kishi jastaǵı balalar oyun arqalı jańa buyımlardı biliw, qorshaǵan ortalıqtı talqılaw hám túsiniwdi úyrenedi. Mektepke shekemgi jastaǵı balalar ushın oyun aktiv bilim alıw usılına aylanadı, qatnasıwǵa, mashqalalardı sheshiwge járdem beredi, kognitiv hám emocionallıq kónlikpelerdi rawajlandıradı. Oyun iskerligi arqalı balalar kóplegen turmıslıq jaǵdaylardı qayta tikleydi, shańaraqlıq hám doslıq óz-ara qatnasıqların úyrenedi, bul bolsa olardıń sociallasıwına, qıyın jaǵdaylardan shıǵıw jolın tabıwına, hár qıylı róllerdi sınap kóriwge hám basınan keshiriwge járdem beredi. Mektep oqıwshıları ushın oyun bilim beriw procesinde alǵan jańa kónlikpe hám bilimlerin ámeliyatta qollanıw usılına aylanadı.

Oyun mektepke shekemgi bilimlendiriw jastaǵı balalardıń tiykarǵı iskerligi bolıp, ol arqalı bala shaxs sıpatında qalıplesedi. Oyun balanıń oqıw, miynet iskerligi, adamlarǵa múnásibetiniń qay dárejede qalıpleskenligin belgilep beredi. Oyun balalardıń fizikalıq rawajlanıwı, mektepke shekemgi bilimlendiriw mákemesiniń tálim-tárbiya jumısında, balalardı aqılıy, ádep-ikramlılıq, miynet hám estetikalıq tárbiyalawda úlken áhmiyetke iye. Jámiyettiń ruwxıylıq jetilistiriliwi onda ámelge asırılatsuǵın tálim-tárbiya jumıslarınıń mazmunı, forması hám mánisine baylanıslı. Sol sebepli de bilimlendiriwdegi jańalanıwdı, respublikamızda ámelge asırılıp atırǵan basqıshpa-basqısh bilimlendiriw sistemasın pedagogikalıq talqılaw, bul procestiń nátiyjeli ótiwin támiyinlew zárúrligi júzege keledi. Mektepke shekemgi jastaǵı balanıń oyun iskerligi mazmun jaǵınan hár qıylı kúndegi jaǵdayǵa qaray ózgerip turadı. Oyun mudamı ózgerip turatuǵınlıǵı sebepli bala oynap sharshamaydı, jalıqpaydı. Balanıń qorshaǵan ortalıqqa, adamlarǵa, zatlarǵa hám ózine bolǵan hár qıylı múnásibetleri mazmun hám forma jaǵınan mudamı “ózgerip” turatuǵın oyun procesinde kórinedi. Balalardıń hár qıylı mıtájlikleri, tilekleri hám qızıǵıwshılıǵı, qábileti hám de bir qansha jeke páziyetleri oyun procesinde tikkeley rawajlanadı. Oyun procesindegi balalardıń aktiv iskerliginiń psixikalıq rawajlanıwı ushın áhmiyeti sonnan ibarat, balalardıń hár qıylı sıpat hám pazıyetleri “oynı” procesinde tek payda bolmastan, bunda sıpat hám páziyetler bekkemlenedi, ózlestiriledi.

Oyin óz mazmunı jaǵınan úlken adamlardıń is-háreketleri hám minez-qulıqlarına aktiv tákirarlawdan ibarat bolıwı sebepli balalarda ruwxıy páziyetlerdi bekkemlew ushın hám ádep-ikramlılıq qaǵıydaların bilip alıwları ushın keń imkaniyatlar beredi. Mektepke shekemgi jas bala oın procesinde shıpaker yamasa oqıtıwshı róllin atqarıp atırǵan bolsa, sol kásipke tiyisli barlıq sıpatlardı kórsetiwge umtıladı. Olar oınǵa júdá berilip ketse, atqarıp atırǵan róllerine tán sıpatlar sonshellı shın kewilden, dóretiwshilik penen kórinedi. Balalar ushın oın mazmunınıń hesh qanday shegarası joq. Mektepke shekemgi jastaǵı balalar úlkenler turmısınıń barlıq táreplerin óz oınlarında sáwlelendire aladı. Oınnıń áhmiyeti bala shaxsınıń ósip kamalǵa keliwinde tásir kórsetiwden ibarat.

Oyin procesindegi balalardıń aktiv iskerliginiń psixikalıq rawajlanıwı ushın áhmiyeti sonnan ibarat, balalardıń túrli sıpat hám páziyetleri oın procesinde tek ǵana payda bolıp qoymastan, bunda sıpat hám páziyetler bekkemlenedi, ózlestiriledi. Sonıń ushın psixologiyalıq kózqarastan aqlǵa muwapıq, yaǵnıy durıs shólkemlestirilgen oın bala shaxsın hár tárepleme "rawajlandıradı" hám sonıń menen birge balanıń barlıq psixikalıq proceslerinde - seziw, dıqqat, eslew, oylaw, qıyal hám erk-ıqararınıń jedel rawajlanıwına járdem beredi. Oyin óz mazmunı jaǵınan úlken adamlardıń is-háreketleri hám minez-qulqına aktiv qatnasıwdan ibarat bolǵanlıǵı sebepli balalarda ruwxıy sıpatlardı bekkemlew ushın hám ádep-ikramlılıq qaǵıydaların bilip alıwı ushın keń imkaniyatlar beredi. Mektepke shekemgi jastaǵı bala oın procesinde shıpaker yamasa oqıtıwshı róllin atqarıp atırǵan bolsa, usı kásipke tiyisli barlıq sıpatlardı kórsetiwge umtıladı. Olar oınǵa qanshellı berilip ketse, atqarıp atırǵan róllerine tán sıpatlar sonshellı shın kewilden, dóretiwshilik tárizde kórinedi. Balalar ushın oın mazmunınıń hesh biriniń shegarası joq. Mektepke shekemgi jastaǵı balalar úlkenler turmısınıń barlıq táreplerin óz oınlarında sáwlelendire aladı. Oınnıń áhmiyeti bala shaxsınıń ósip jetilisiwine tásir kórsetiwden ibarat. Oın hár bir jas basqışında balanıń átirapındaǵı dúnyanı hám adamlar arasındaǵı qatnasıqlardı bilip alıwın kómekelesedi. Balanıń materiallıq dúnyaǵa, adamlarǵa, óziniń múnásibeti "oynalıp atırǵan oında" kórinedi. Balalardıń zárúrlikleri, tilekleri, qızıǵıwshılıqları (háwesleri) tikkeley oında kórsetiledi. Oın balalardıń qıyalparazlıǵı sebepli zatlar hám adamlar dúnyasın olar ushın maqul tárepke "ózgertiw" imkaniyatın beretuǵın iskerlik bolıp tabıladı. Bizge belgili, balalardıń tiykarǵı waqtı oın menen ótedi. Oın mektepke shekemgi jastaǵı balalardıń hár tárepleme rawajlanıwınıń áhmiyetli quralı, olardıń tiykarǵı iskerligi esaplanadı. Oın procesinde bala shaxsı iskerlik subyekti sıpatında qalıplese baslaydı. Oın uzaq waqıtlardan berli belgili ilimpazlar, pedagog-psixologlar, filosoflar, sociologlar, etnograflar hám mádeniyat ǵayratkerleriniń itibarın ózine qaratıp kelgen áhmiyetli temadaǵı mashqalalardan biri. Oınnıń bala tárbiyasındaǵı tiykarǵı rólli mektepke shekemgi tálim shólkem turmısın oın menen bayıtıwdı talap etedi. Sonıń ushın da oın balalar turmısınıń kún tártibine turaqlı túrde kirgizilgen. Oınlar ushın

azangı awqatqa shekem hám onnan keyin, shınıǵıwlardan soń, seyillerden soń, keshte úyge ketiwden aldınǵı waqıtqa ajratıladı. Azanda júdá hárekeshenlikti talap etpeytuǵın oınlar ushın sharayat jaratıw maqsetke muwapıq. Mazmunı jaǵınan kóbirek didaktikalıq oınlar, stol ústinde oynalatuǵın stol-baspa oınları, syujetli-rólly oınlardı oynaǵan maqul. Seyil dawamında háreketli oınlardı, qurılıs oınların shólkemlestiriw paydalı. Kún tártibinde oın ushın arnawlı waqıt belgilew oınnıń óz betinshe iskerlik sıpatında bar bolıwınıń hám onı balalar turmısın shólkemlestiriw forması sıpatında hám tárbiya quralı sıpatında qollanılıwınıń eń áhmiyetli pedagogikalıq shárti bolıp esaplanadı.

Oın procesin qalay jaqsılaw kerek tárbiyashılar ushın másláhátler:

Qáwipsiz hám xoshametlewshi ortalıq jaratıń: balanı sapalı oınshıqlar, materiallar hám orın menen támiyinleń. Oǵan tańlaw erkinligin hám ózin qorshaǵan álemdi óz betinshe izertlew imkaniyatın berıń.

Oyınǵa qosılın: bala menen oynawǵa, onıń qızıǵıwshılıǵına qatnasıwǵa waqıt ajratıń. Birgeliktegi oınlar waqtında úlkenler hám balanıń óz-ara baylanısı júdá áhmiyetli. Ata-analar da bul processke tolıq kirisiwi hám mápdar bolıwı kerek.

Balanı hár tárepleme rawajlandırıw ushın hár qıylı oınlardı, materiallardı usınıń. Iskerlik túrlerin ózgeretin: tınısh iskerlikten aktiv iskerlikke.

Rawajlandırıwshı oınlarǵa ústinlik berin: balanıń kónlikpeleri hám bilimlerin rawajlandırıwdı xoshametlewshi oınlardı tańlań. Máselen, konstruktorlar, basqatırmalar, qaǵıydalı oınlar yaqı dóretiwshilik oınları.

Balalardıń oynawına ruxsat berin: onıń oynaw waqtın sheklemeń, oǵan qansha waqıt kerekligin ózi sheshsin.

Sorawlar berin, óz ideyaları hám tásirleri haqqında aytıp beriwın xoshametteń.

Bala hám úlkenler ushın birgelikte oynalatın oınlar.

“Ayna” oınnı

Tárbiyashı hám bala qarama-qarsı turadı. Dáslep tárbiyası hár qanday háreketlerdi kórsetedi, bala bolsa tákirarlaydı, keyin bolsa kerisinshe. Mısalı, oń qolı menen shep qulaǵına shekem sozılıwı, al bala aynaday etip shep qolı menen oń qulaǵına shekem sozılıwı kerek.

“Timsaq” oınnı

Tárbiyashı timsaqtı súwretlep, qolların aldığa sozıp, jer bawırlawshılardıń awızı sıyaqlı ashadı. Sońınan bala "timsaqtıń" awzına qolın saladı hám tárbiyashı qálegen sózdi, qosıqtı tákirarlawın yamasa jumbaqtı sheshiwın soraydı. Bala basqa nársege itibar bermiy, tapsırmanı orınlawǵa háreket etedi. Eger bala qolga túsken bolsa, ol ózi timsaqqa aylanadı.

“Kenguru” oınnı

Tárbiyashı hám bala beline sharf baylanadı - bul shártli sumka. Oǵan qálegen oınshıqtı saladı. Komanda boyınsha qatnasıwshılar náwbet penen sekirip, aldınnan

belgilengen joldı basıp ótiwi kerek. Oyunshıq "sumkadan" túsip ketpewi talap etiledi. Kim eń tez hám gamxor keńguru bolsa, sol jeńimpaz boladı.

“Álem teris bolsa” oynını

Balalar shártli belgiden, yaǵnıy qosıqtan keyin orınların almastıradı:

Sekirip-sekirip

Haw, qarań, kim jasap atır?

Dúnyada hámmesi kerisinshe me?

Balalar basqara basladı.

Injiq analardı jubatıw.

Eger bizdi ajayıp álem zeriktirse,

Birgelikte aytamız:

Bul jerden sekir!

"Sekiriw-sekiriw" sózinen keyin balalar úlken insan bolıp ata-anasına yamasa úlken insanlarga tárbiya beredi, ata-analar bolsa erkelep, aytqanın qılmaıdı. Jáne "sekiriw-sekiriw"di esitip, haqıyqatlıqqa jáne qaytıadı.

“Quwnaq top” oynını

hám bala bir-birine top ılaqtırıp, óz sheriklerine jaqsı at oylap tabadı. Oyinga shańaraqtıń barlıq aǵzaları qatnasıwı múmkin. Áhmietlisi, atlar tek ǵana adamnıń minez-qulqı menen emes, al onıń qızıǵıwshılıǵı menen de baylanıslı bolıwı múmkin. Kim jaqsı sózlerdi kóbirek oylap tapsa, sol utadı.

Oyin bala rawajlanıwınıń ajıralmas bólegi bolıp, onıń áhmiyetin joqarı dárejede bahalaw qıyın. Bala oyun procesinde kónlikpeler hám bilimlerdi iyeleydi, dóretiwshilik hám logikalıq pikirlewdi rawajlandıradı, sezimlerdi basqarıwdı, sociallıq baylanıslar ornadıwı úyrenedi. Ata-analar óz perzentlerine múnásip sharayat jaratıw, qollap-quwatlaw hám xoshametlew arqalı oyun procesin jaqsılawda áhmiyetli rol oynaydı. Oyun tek ǵana oyun-zawıq quralı emes, al hár bir balanıń rawajlanıwında áhmiyetli qural bolsın.

Jumaqlap ayqanda Mektepke shekemgi jastaǵı balalar oyun iskerligi menen birgelikte bilim beriw shınıǵıwlarında da qatnasadı. Mektepke shekemgi jastaǵı oqıw shınıǵıwınıń tiykarǵı mazmunı balanı qorshaǵan turmıstaǵı nárse hám hádiyselerdiń tiykarǵı ózgeshelikleri menen tanıstırıw, awızeki sóylewdi sózlik baylıǵı, seslerdi durıs aytıw, grammatikalıq jaqtan durıs sóylewge úyretiw, baylanıslı sóylewdi qalıplestiriwden ibarat, elementar abstrakt túsiniqlerge iye bolıw, dene tárbiyası, súwretlew óneri qıyıp jabıstırıw, súwret, ılay yamasa plastilinnen hár qıylı buyımlar islew, qurılıs materiallar menen jumıs islew, muzıka hám basqa mazmundaǵı shınıǵıwlar balanı aqılıy jaqtan mektep bilimlendiriwin iyelewge tayarlaw imkaniyatın beredi. Kópshilik psixologlar hám pedagoglar oynınıń psixologiyalıq máseleleri menen tikkeley shuǵıllanıw, oynlardıń balanıń psixikalıq rawajlanıwındaǵı áhmiyetine

ayriqsha toqta otkenler, malim bolganinday oyun bala ushin realliqti sawlelendiriw bul waqiya balani qorshap turgan waqiyadan adewir qiziqqliraq.

Qollanilgan adebiyatlar:

1. T.S.Usmonxojaev, A.A.Pulatov, Sh.A.Pulatov, D.X.Abdullaev. "Milliy hareketli oyunlar teoriiyasi ham ameliyati." Tashkent, 2014.
2. Karimjon Rahimqulov. "Milliy hareketli oyunlar." "Tafakkur bostoni" baspası. Tashkent 2012.
3. Dene tarbiyasi ham sport boyınsha enciklopediyalıq sozlik. G. I. Kukushkin. M., Fizkultura ham sport.

Qatnasıwshı anketası

Hudud	Qaraqalpaqstan Respublikası Nókıs qalası
Muallif F.I.SH	Matjanova Gulzada Annabayevna
Ish joyi	Qaraqalpaqstan Respublikası Pedagogikalıq Sheberlik Orayı
Lovozimi	Oqtıwshı
Ilmiy darajasi, ilmiy unvoni	joq
Maqola, maruza nomi	Mektepke shekemgi talimde oyun arqali talim-tarbiya beriw
Konferensiyada ishtirok etish shakli (shaxsan yoki onlayn)	Onlayn
Baqlanish ushin telefon raqam	90-736-7223